

2690
Levau.

Fiskare Levau och skollärare Anders Nilssons försvinnande.

Han spelade fiol.

Levau han spelade hemma på höstagillan ibland. Han var så där lite trollkarl. Det värsta var när Nilsson dog. Han hade varit i Eslöv hos Svensson, sin svärson. Di hade haft barndop. Han gick ifrån stationen, från Askeröd. Han gick förbi fiskarestugan. Nästa dag på morgonen, så kom den, som skötte posten i Nilssons ställe upp till Nygård och talade om, att Nilsson inte var kommen. Så skickades där bud efter folk, di skulle gå ut och söka efter honom. De tutade i byahornet och sammankallade folk för att söka efter honom. Så kunde de inte fatta var han hade blivit av. Så fanns hans lik så långt som tvärs över hela Vombsjön - vid Klosters strand. Men det var onaturligt, för det var mot vind. Man misstänkte Levau, för han var svartsjuk på Nilsson. Så trodde de att han hade givit honom någon dryck, som han hade blivit vilse i huvudet utav. De trodde att han hade rott dit med honom och stött honom ut. De trodde alltid, att Levau, innan han dog, skulle få samvetsqual, så att han skulle tala om det. - Men det var jag som fick resa till Eslöv och tala om för Matilda Nilsson att hennes man var död. Hon skulle stanna där några dagar till. Det var 1885.

Jöns Levau, f. 1835, d. 1905, bodde i Fiskarehuset i Harlösa.
Anders Nilsson, skollärare i Vomb, f. 1828, d. 1885.

2.

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Klippa naglar

Att klippa naglar.

Mor sade, att det var bäst att klippa naglar om fredagen.

3.

3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Nymånen.

Första gången på det nya året man ser nymånen, skall man
niga 3 gånger och önska sig något. Då går det i uppfyllelse.

Nymånen.

6.

Skriv endast på denna sida!

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690
Dialektprov.
Prov på folklig
tankegång.

Prov på folklig tankegång /och samtidigt dialektprov/.

En urmakare ifrån Björka hade lagat en väckareklocka till herrskapet på Nygård och gav följande bruksanvisning: Dendäre lille tedjen ska en sätta mellom tre å fira, såmm e dänn vanlie tiden en stior åpp.

En gumma i Vomb sålde ett spänne /bröstsmycke/ för 3 kronor och sade därvid: Ja har ente rå å gå å ha tre kronor onge hagar.

En trotjenare å Nygård vid namn Ola Persson hade hört att man i London betalte tusentals kronor i hyra för fönster, vari-från man kunde betrakta festtåget vid konungens kröning. Han uttrycker sin harm således: Kåss i Harrens Jesu Kristi väll-sinade namn! Fårrstår då ente människorna pänninganas varde?

Bler du ente trätt i mongen, såmm snakkar så mied? /sagt till en som var mycket pratsam/. (Vomb)

Elna Hellstrand beskriver hur hennes far sökte doktor: Å så fe hann nåd hann skolle skallra se me, å så fe hann nåd hann skolle sopa se i halsen me, männ de va väll hanses helsöd, ålla hade hann nåkk bled bra. (Vomb)

(Pigan som skulle gifta sig:) Pär har säjt, ad når vi bler jutta, så ska vi mäst liddja, fårr liddja de rår. (Vomb)

9.

ACC. NR. 2690

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jugenas Jugus
Härad: Fåris Adress: Ullena
Socken: Vomb m. fl. Berättat av Amalia Nordström
Uppteckningsår: 1929 och 1930. (ok. 1924) Född år 1856 i Öved

Uppteckningen rör Visor. (1924)
Rim och ramsor. (1929-30.)
Ordspåk och talesätt.

ACC. NR.

5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Visa:

De fyra åldrarna

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers
Härad: 2 Adress: Hvilan.
Socken: Berättat av Amalia Nordström
Uppteckningsår: 1924. Född år 1856 i Öved.

Uppteckningen rör Visa, sjungen av "mor Christine".

De fyra åldrarna.

Barnet gråter, skrattar åter
hoppas kring sin amma,
barnet rasar, pappa basar,
barnet flyr till mamma.
Tuppen värper åt den snälla Minna
när hon stafvar sitt a, b, c, d,
jollrande hon sätter sig att spinna,
springer upp till dockan ett tu tre!

Tiden flyger - och sig smyger
eld i blåa ögat -
barmen höjes, sucken röjes,
tåren ler i ögat.
Barnet har nu redan blifvit flicka,
skyndar att på nästa granna bal
såsom Hebe sig i dansen skicka,
samla friare förutan tal.

Tiden ilar - flickan hvilar
snart vid makens sida,
nystar garn och sitt barn
lullar, som hörs qvida.
går sen ut och in i alla kamrar
ligger i besyren af och an,
I en väldig nyckelknippa slamrar,
lagar middag åt sin käre man.

Tiden flyter och förbyter
frun uti en gumma,
knogen höjes - skuldran böjes,
ögonen bli skumma.
Hon, som fordom flämtade på balen,
hoppade så taket tog emot,
kommer nu som knappast genom salen,
fastän stödd uppå den tredje fot.

Tiden hastar - gumman kastar
ifrån sig vandringsstafven
slumrar roligt och förtroligt
i den tysta grafven.
der hon hvilar sig ifrån all möda
att uppå en annan herrlig dag
återståndén upp ifrån de döda
glädja sig åt englarnas behag.

Uppteckningen följer meddelarens stavning. Hon hade lärt visan av sin mor, men var ifrån hon hade lärt den, är obekant. Den påminner något om Anna Maria Lenngrens skrivsätt, men har icke kunnat återfinna den i A.M. Lenngrens skrifter, ej heller annorstädes i litteraturen. Melodien kan framdeles anskaffas.

7.
ACC. NR.

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Spå-visan.

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers
Härad: Adress: Hvilan.
Socken: Berättat av Amalia Nordström (m.fl.)
Uppteckningsår: 1924. Född år 1856 i Öved.

Uppteckningen rör Visa, sjungen av "mor Christine".

Spå-visan.

Flicka, du som uppå denna dagen
fått ett namn så vackert som Mari,
se på mig, hur skönhet och behagen
ha ett rof för ålderdomen blitt.

Lyssna hörsamt till min lilla lexå,
jag har också varit femton år,
fast jag liknar nu en gammal hexå,
var jag då som blomman i sin vår.

Egde också mina små talanger
fast man egenkär ej vara bör
Mottog allt som oftast komplimanger
av min spegel och min kurtisör.

Men tiden flög så hastigt som man drömde,
ungdomsåren äro blott en dag,
den mig tillbad, han mig hastigt glömde
och min spegel glömde också jag.

Ledsen jag min rygg till världen vände,
 satte mig uti en enslig vrå,
 der mig inga oförrätter hände,
 jag drack kaffe, lärde mig att spå.

2690

Att ha äran mamsell gratulera
 i den afsigt jag nu kommen är,
 men som ingen vill mig persuadera
 jag min kaffekopp i handen bär.

"Innan långt så får mamsell stå fadder,
 resa bort, ha roligt, se sin vän,
 hon får höra något litet sladder,
 men hon blir snart åter glad igen."

"Ja hon får en större penningssumma
 och så blir hon gifter med en prest,
 sen blir hon, som jag, en gammal gumma,
 nu har jag spått, som jag har kunnat bäst."

Liksom den föregående visan går ovanstående visa i den Lennngrenska stilen, men upptecknaren har förgäves sökt den ibland A.M. Lenngens samlade skrifter. Den var gångbar i mormors mors ungdom - på 1840-talet - men varifrån hon hade lärt den är okänt. - Dock finnes en tryckt variant av samma visa i Fredins "Gottlandstoner" (Svenska landsmål

9.

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

*Det va en
man i Arendala
etc.*

Där va en mann i Arendala,
hann hade en höna, såmm konne både jöra å gala.
Honn jore ture-lure
liaså möed såmm alla Høngebjera studa.

Jfr. Lech-Ingers, Skånskt bygdemål /Lund 1930/, sid. 102 och
106.

10.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

*biologisk
samla*

A. Där sad en ugra po vår går.

B. Ja har allri set nån hög för.

A. Humm så me, männ ja så ente hanom.

//

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Var bor vipan?

Var bor vipan?
Öster om snipan.
Va gör hon där?
Värper ägg.
Hur många?
Korgarna fulla.
Vicka får ja?
Di sure.

2690
*Ordspråk
och talesätt.*

Ordspråk och talesätt.

Når krobban e tomm, biss hästana.

Där gått fålk e, kommor gått fålk te.

De e ente så farlet såmm å tjyllna po loen.

De va ente här ja skolle rōdna, sa tjäringen, når honn sad po-
tjärregåren.

Homma de, sa Pär ti jässen.

La me se, sa den blinge, såmm ente så.

Takk fårr nu å framdēles /sagt av Sven gårdsdräng å Nygård,
når han tackade för ett höstagille/.

En ska höra mied, ingan örenen fallor åu.

Di konne ta ettehånn, så konne en ån få dansa, sa pian såmm
ente ble åppbjuden.

13.

13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Räkning till leka gömme.

Man stod i en ring och räknade:

Ett, två, tre,
liska, lascha le,
håcka påcka
dobbla kåkka,
ärla, pärla, poff.

*Räkning till
leka gömme.*

14.

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

Tandvärk.

Faster Lälle hon hade blodiglar ibland. Hon hade dem oppe vid halsen. Det var för tandvärk och huvudvärk. De skulle tappa blodet av dem.

Annars band man om huvudet. Di drack konjak och vad som helst helst och trodde det hjälpte, men det gjorde det inte, och starka droppar, som förstörde tänderna.

Man hade smeden till att dra ut tänder.

*"Faster Lälle": en faster till berättelsen iid namn Louise
Nordström. f. i Gärdstunga 1825. d. i Vomb 1898.*

Tandvärk.

Höstagille å Vombs Nygård.

Höstagillet var alltid i slutet av oktober, omkring den 24. Där var omkring 70 eller 80. Där var allt höstafolket och hantverkare från byen. Vi hade två som spelade. Där var Anders Mårtensson, han som alltid körde bud mellan Lund och Vomb. Så var där Levau. När di kom fick di kaffe allihopa, med långa höstagilles-skorpor och vetebröd. På kvällen fick di bred bredda matar på sursött bröd. Det var hela runtenoms-skivor. Med ost och kött och fläsk på. Man drack hembryggt öl och dricka till. Vi hade en gårdsdräng som hette Sven. Jag kan se honom dansa kadrill. Vi dansade nere på logan. Där var en lykta i taket. Det var alldeles tillräckligt. Jag har aldrig sett mer än densamma lyktan på den fasonen. Den var rund och botten kunde lyftas av. Danserna var vals, kadrill, polka, marsyrka, körepolska och birenbomskan. - En gång spelade kantor Enninger på höstagillet när Levau hörde på. Så blev han så överväldigad att han sade: "Jag får gå och dränka min fiol." De dansade till klockan var 2 åtminstone. De började på eftermiddagen. De senare åren bjöd vi Sjöboarna med på våra höstagille, Faster Mari och Amanda Delén och Anders Jönsson.

2690
*Höstagille
i Vombs Nygård.*

2690

Sjöbo marknad

Sjöbo marknad.

Sjöbo marknad var en gång om året. Då skulle tjenarna vara fria. Så fick di låna en skjuts. Det var i augusti, precis när det var rågskörd. Där var mycket folk alltid. Man skulle köra så man skulle ställa hästarna på en viss plats. Det var på backen oppåt Sjöbo ora. Där var karuseller och eldsprutande berg. Men där var ingen dansbana.

Ph.
Färs led
Bomb.

Uppst 7. August 17.

Rev. Amalia Nordström / 1886

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2690

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1929
Midsommarsafton.

På kyrkogården låg linneplagg, som var utbredda på gravarna. De skulle ligga där, för att där skulle falla dagg på dem under midsommarnatten. Det var sjuka människor, som skulle bli friska, när de tog dem på sig.

I byen såg man, att man satte Sedum-stjälkar eller kärleksörter mellan loftet och bjälken. De skulle växa emot varandra.

De hade alltid majstång i byen. Man hjälptes åt att binda den, men den blev aldrig färdig förrän sent på kvällen, vid 9-tiden. Då gick vi dit och tittade på. Den stod alltid på samma plats. /på den s.k. gadan, den gräsbevuxna öppna platsen mitt i byn, nära skolan och fattighuset. Där stod den ännu 1929 och hade då samma utseende som förr om åren/.

Midsommars-
afton.

2690

Ullberedning.

Vomts Nygård.

Ullberedning.

En del av ullen sålde vi till Borgens i Lund, och en del beredde vi själv.

Det var intressant när fåren skulle tvättas. Så drevs de ner till Vomtsjön. Så var där en brygga långt ut i vattnet. Man hade en lång käpp med klyka. Så fördes fåren en och en runt om bryggan och upp igen.

Ullen förvarades i stora säckar, som kallades drommar. Ullen skickades till ett spinneri i Sjöbo, men vi vävde själva. Vi hade en särskild vävpiga som vävde mest. Ibland skulle hon mjölka också. Vi vävde till klänningat och kostymer och handdukar och lakan. På Nygård var särskild vävkammare. Där var plats till 2 vävar.

Skansen

Fårens

Vomtsjön

1929-30

Eugenia Tengström

U.